

CSALÁD ÉS ISKOLA.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY,

szülők, kisednevelők, tanítók és a nevelésügy barátai számára.

KIADJA A KOLOZSMEGYEI TANÍTÓ TESTÜLET.

FŐMUNKATÁRS:

KISS SÁNDOR.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

VÁRADI KÁROLY.

Megjelenik — július és augusztus havakat kivéve — havonként kétszer, legalább egy ivnyi tartalommal.

Előfizetési ára: egész évre 3 forint, félévre 1 forint 50 krajczár.

Pályázatok s egyéb hirdetések petit soronként 5 krral számíttatnak.

E közlöny beltartalmát illetők a szerkesztőhöz (lakik a belső-középútcában 31. sz. a.); az előfizetési pénzek, hirdetések és reklámajciók pedig — Propper Ferencz egyetemi pénztárnok címén — a kiadó hivatalba (csillagútcza, 15. sz. a.) küldendők.

Mi minden telhetik egy lelkes néptanítóból!

(Írta s a kolozsmegyei tanító-testület közgyűlésén, 1876. nov. 3 án felolvasta Finály Henrik egyetemi tanár. *)

Tisztelt hallgatóság! „Nem az iskolának, hanem az életnek kell tanulni,” régi és elég gyakran hangoztatott igazság, a melynek az a másik elv, hogy „a tudományt önmagáért kell szeretni, nem gyakorlati hasznáért” csak látszólag mond ellent.

Nem oly gyakran hangoztatott, de azért nem kevésbé megingathatatlan igazság az, hogy „a hivatott tanító szép és magasztos hivatása aránylag csak nagyon csekély részének felel meg az iskola falain belül való tanítással.” Ne tessék megdöbenni azon, hogy ezen kezdem mai előadásomat. Se szemrehányást nem akarok vele tenni, se nem akarom oktatni a tudósokat; de tárgyam indokolása végett szükségem van ez állítás kissé bővebb fejtegetésére. Engedjék meg ezt nekem kérem, és ígérem, hogy becses türelmököt igyekezni fogok ki nem fárasztani.

Ha a néptanító — noha fennebbi állításom nem csak a néptanítókra vonatkozik, hanem általában minden tanítóra, nem csak az iskolabeliekre, a falúsi elemi népiskola tanítóján kezdve fel az egyetemi tanárig, hanem a más tekintetben is tanítóknak mondható felsőbb rangú néptanítókra is, a kiknek iskolája a templom, — ha mondom, a néptanító csupán arra szorítkozik, hogy benn az iskolában a nép gyermekeit oktassa az ismeret és tudás első elemeire; bár mi jó sikerrel végzi is e teendőjét, és noha szoros értelem-

*) Alidőn e becses értekezést közöljük, kedves kötelességünknek ismerjük, e helyen is hálás köszönetet mondani a t. tanár úrnak azért, hogy annak felolvasásával közgyűlésünket, közlésével pedig lapunkat megtisztelni sziveskedett. A szerk.

ben vett kötelességének teljesen eleget is tesz vele, még is azt merem állítani, hogy alig tett valamivel többet a semminél. Tekintve a körülményeket, a melyeknél fogva a falúsi népiskola tanítója a rábizott gyermekeket nem vezetheti bé a tudás legbensőbb szentélyébe, az a kevés ismeret, a mit emlékező tehetségökbe lerakhat, az a csekély tudás, a mibe aránylag rövid idő alatt begyakorolhatja, hamar elpárolog, mihelyt a gyermek az iskolát elhagyva, és a szegényes lételeért való küzdés munkájához fogni kényszerülve, vajmi ritkán kap magának alkalmat, időt és módot arra, hogy iskolai tanulmányaira csak anynyira is emlékezzék olykor, a mennyire szükséges, hogy legalább el ne felejtse. Ehhez járul, hogy az iskolában szerezhető ismeret és tudás többnyire olyan, a minek földmivelői rendes foglalkozása közben vajmi ritkán veszi egyenes és közvetlen hasznát. Miért szeresse hát? mért ápolja? Hiszen még mivelte polgári körökben sem ritkaság hallani azt a kifogást az iskolai tanítás ellen, hogy minek töltetik a gyermek idejét olyan dolgokkal, a melyeknek a gyakorlati életben vagy éppen soha, vagy csak nagy ritkán fogja hasznát venni. Már pedig tagadhatatlan, hogy a sikeres oktatás főtényezője, az ismeret és tudás megszerettetése a tanulóval. A tanító bánásmódja, a tanítás módszere, a tananyag helyes megválasztása és nem csak ok- és czélszerű, hanem tetszetős tárgyalása erre igen sokat tehet, de mégis merőben hatálytalan, ha a családi kör folyvást hangoztatott nyilatkozatai ellensúlyozzák. Látni való tehát, hogy a tanítás sikerére a családi kör felnöttei nyilvánított meggyőződése legalább is éppen akkora hatással vannak, mint a tanító büzgalma és avatottsága és a tanuló hajlama és jó indulata. De hát ez ellenében mit tehet a tanító? A nép véneit nem gyűjtheti bé az iskolába, hogy ott megértesse velök az ismeret és tudás hasznos és üdvös voltát, megfejttesse előttök, mily hatással van a

tanúltság aránylag csekély mértéke is az egyén tökélyesítésére. Mit tegyen tehát?

Azt tegye, hogy ha a hegy nem jő el Mahomethez, menjen el Mahomet a hegyhez. „Jól van, mondják erre sokan, csak lehessen!” Én meg azt vitatom: mindig lehet! De nem azon az úton ám, a melyen többnyire megindúlnak. Előadásokkal, felolvasásokkal; olvasó egyletek és önképző körök alapításával, a legtöbb esetben vagy semmire se lehet menni, vagy merőben máshová jutnak el, mint a hová menni akartak. Nem akarom ezzel azt mondani, hogy effélében tehát ne is induljon meg senki; hiszen a tapasztalás mutatja, hogy a hol jó a talaj és kedvezők a viszonyok, sok jót lehet ez úton művelni; hanem akarok egy más útra mutatni, a mely kevésbé vert ugyan, de biztosabb és rövidebb. Hasson a tanító a maga egyéniségével.

Vegyük a leggyakoribb esetet. Falúhelyt a tanító a község zömével úgy áll szemben, mint tanult ember tanulatlanokkal. Az emberi természet önkénytelenül hódol a fölénynek. Ha a tanító bé tudja bizonyítani és meg tudja mutatni, hogy az ő tanultsága valóságos fölény, a tanulatlanok önkényt fognak neki hódolni, el fogja foglalhatni könnyen a legelső szilárd alapot további működése számára, vagy hogy egy szóval fejezem ki, birtokába fog jutni annak a hatályos tekintélynek, a melyet a valóságos fölény biztosít azoknak, a kik tényleg fel vannak ruházva vele.

Lássa csak a nép, hogy a tanító azért, mivel tanult, mivel ismeretet és tudást szerzett, és tegyük hozzá, még folyvást szerez, okosabb, ügyesebb, életrevalóbb, mint a ki nem tanult; lássa meg, hogy ez a tanult ember az ő ismeretével és tudásával, hasonló vagy silányabb körülmények közt, ugyan annyira vagy még kevesebb móddal és eszközzel, több jólétet és kényelmet tud magának szerezni és biztosítani mint a tanulatlan; tapasztalja csak a nép, hogy a tanultság adta ügyességgel és eszélylyel nagyobb munkát lehet végezni rövidebb idő alatt és kevesebb fáradsággal, nagyobb szükségletet lehet fedezni kisebb készlettel; vegye csak észre, hogy a tanult ember éppen ismerete és tudása segélyével szép hasznot tud húzni abból is, a mit a tudatlan merőben haszontalannak és értéktelennek vélt. . . . szóval mutassa meg a tanító a népnek, hogy a tanulásával szerzett ismeret és tudás őt jobb, okosabb emberré, ügyesebb gazdává, boldogabb családapává tette: és meglesz neki az őt megillető tekintélye a nép előtt, nem csak, hanem a természetes józansággal ítélő okoskodása a népnek azt a meggyőződést fogja szülni, hogy íme, mégis csak jó dolog az a tanulás, a mely enynyire viszi az embert!

Képzeljünk, tisztelt hallgatóim, egy falusi néptanítót, a kinek a háza ragyog a tisztaságtól, a ki családját minden tagjaival együtt külső megjelenésével élő bizonyosságot tesz arról, hogy pipe-re és ékszer nélkül, nem hajhászva se a drága anyagot, se az utolsó divatot, se az „úri” fogásokat, csupán jó ízléssel, tisztasággal és nemes egyszerűséggel el lehet érni mindent, a mit a józan értelemben vett esinosság követel; a ki élő tanúja annak, hogy a test anyagi jólétét sokkal jobban biztosítja az elégségesre és jóízűre szorító egyszerű, tiszta, mesterkéletlen táplálék, mint a túlságos bőségben turkáló dőzsölés vagy az ínyt csiklandó esemegék hajhászása; a kinek csekély kiterjedésű kis kertjében a legszebb virágok mellett a legjobb és legválogatottabb vetemények és gyümölcsök díszlenek; a kinek földjei, ha vannak, a legjobban és legokoszerűbben vannak művelve, a kinek házi állatai díszei a csordának és a nyájnak, ha kevesen vannak is. . . . egy eszményképet állítottunk magunk eleibe, a mely más eszményképektől főleg abban különbözik, hogy nem légből kapott, nem a fellegekben, hanem a földön jár, és jó akarattal, szorgalommal, ügyességgel az utolsó pontocskáig valósítható is, mint a hogy valósításának példáit fel is lehet mutatni, ha nem is megyünk külföldre.

Ily tanítóhoz nem csak gyermekeit fogja örömmel iskolába küldeni a nép, hanem mint elismert okos, ügyes és életrevaló polgártárshoz fogják járúlni az apák is tanácsért és felvilágosításért, oktatásért és útmutatásért; valóságos házi barátjává fog válni az egész községnek, és egyzersmind értelmi vezérévé is, és ez által oly társadalmi tényezőjévé, a melyet tágasabb és felsőbb körök se fognak soha számításaikból kihagyhatni.

De, tisztelt hallgatóim, én sokat követelő ember vagyok, engem még az imént felállított eszményképe a tanítónak sem elégít ki. Sokat tett, de még nem elegendő. Megmondom, mit követelek még, ha meg nem unják.

A mivelődés alsóbb fokain leledző emberek, a mint már mondtam, nagyon hajlandók általában tekintély után indulni, de különösen indul tekintély után, ha arról van szó, hogy kinek legyen tekintélye előtte. Érezvén magában, hogy az ő szellemi látköre sokkal korlátoltabb, hogysen a maga esze után indulhasson nálánál okosabb emberek megítélésében, azt lesi, hogy kit becsülnek meg azok, a kiknek tekintélye előtte már meg van állapítva. Ez a körülmény nagyon fontos a tanítóra nézve. Van a faluban egy régi, tekintélyes lelkész, egy köztisztviselőben álló hivatalnok, egy birtokos család, a melyet a vagyonosság és előkelő születés kettős előnye kitérít; a nép

mindenek előtt azt fogja nézni, hogy ezekhez mily viszonyban van a tanító. Jaj annak a tanítónak, a kit ezek nem szeretnek, még inkább jaj neki, ha kicsinylik, lenézik. A maga saját érdekében áll tehát a tanítónak, hogy ezeknek ne anynyira kegyét keresse, a melyet sokszor az önmegalázás könnyebben szerez meg, mint az önérzétes fellépés, a mely saját értékre és érdemekre támaszkodik; hanem tiszteletét, becsülését kiérdemlje. Ám de éppen itt áll elő a legnagyobb, leglelküzdhetetlenebb nehézség. Nem kell elészámálnom, a gyakorlati élet mindennap nyújtja a szomorúnál szomorúbb példákat arra, hogy a megörögzött előítélettől le a legkicsinyesebb érzékenkedésig hány ezer meg ezer ok hiúsítja meg ez irányban a tanító legőszintébb törekvéseit és teszi kérlelhetlen üldözőivé éppen azokat, a kiknek első sorban volna kötelességök, a tanítót személyök és tekintélyök egész erkölcsi súlyával támogatni minden jóra irányult törekvésében.

A mely tanítónak ily szomorító helyzet jut, annak nyit útát a kedvezőtlen viszony hatásának ellensúlyozására az a működés, a mely az én további követelése tárgyja; oly működés az, a mely mivoltával a tanító hivatásával a legszebben talál, és nem csak tökélyesen méltó hozzá, hanem igen hatalmas tényező tekintélye emelésére, a meny nyiben oly körök és egyének elismerésével, méltánylásával jutalmaz, a melyek a falú szűk körén kívül is tekintélyes állást foglalnak; azt nem is említem, hogy a legtöbb esetben anyagi jutalmat is nyújt és költséget éppen nem, munkát is csak aránylag keveset vesz igénybe, inkább szórakozásnak tekinthető.

(Befejezése a jövő számban.)

Az iskolai nevelés befolyása az erkölcsi jellem alakulására.

(Felolvastattott a szilágymegyei tanítótestületnek, 1876 október 5-én és 6-án, Sz.-Somlyón tartott III. közgyűlésén.)

„A jellem erkölcsi szilárdsága megérdemli, hogg az összes emberi műveltség koronája legyen.“

(Befejező közlemény.)

II.

A fentebbiekben a jellem természetét megvilágítván, vegyük szemügyre azokat az eszközöket, a melyek által az iskola az erkölcsi jellem alakulására, fejlődésére befolyhat. Ezek nézetünk szerint a következők: az engedelmesség, a szoktatás, a példa, a munka és a helyes alapelvek. Lássuk ezeket a fölállított sorrendben.

1. Az engedelmesség. Rousseau szerette volna a parancs, engedelmesség és kötelesség szokat a gyermekek

szótárából kitörölni s helyükbe az erő, tehetetlenség, természetü szükségesség, természetes következmény kifejezéseket iktatni. Spencer Herbert is e nézet felé látszik hajolni, midőn így szól: „Ne búsulj azon, ha tapasztalod, hogy gyermekeidben erős akarat nyilvánul. Ez nem egyéb mint tiltakozás azon kényszereljárás ellen, a mely az újabb nevelésben — szerencsére — oly szemmel láthatólag háttérbe szorul. A cselekvés szabadságát biztosító nagyobb törekvés az egyik oldalon, megfelel a szigorú korlátozásra való csekélyebb törekvésnek a másikon. Ez mindkettő az általunk sürgetett nevelési rendszer életbe léptének közlegését jelzi, mely rendszer alatt a gyermekek mindinkább elvezéreltetnek oda, hogy a természetes következmény tapasztalatán okúlva, magukon uralkodjanak; ez minokettő előrehaladottabb társadalmi viszonyainknak kísérője.“

Ha az elmélet világában az engedelmisséget s a kényszereljárás legszelidebb nemét is a szabadsággal megférhetetlennek s talán természetellenesnek s épp ezért elvetendőnek sikerül is feltüntetni, de a tapasztalat, a reális élet mást bizonyít. Itt az engedelmisség az akarat képzésénél, melyből lassanként a jellem fejlődik ki, fontos tényezőnek bizonyult be. Mert az engedelmisség, melyet a józan nevelő sürget, nem cél, hanem csak eszköz, hogy a növendék saját, helyeseknek tartott alapelveinek engedjen, azok szerint cselekedni megtanuljon. Az engedelmisség csak mint öncél vezet rabszolgaságra, de mint eszköz szabadságra képesít. Lehetetlen azért nem osztoznunk Környei meggyőződésében, midőn Kehr után azt mondja: „Hogy a tanuló az erény második természeté váljék, az iskola első törvényével, az engedelmisségre való szoktatással kell kezdeni, de nem azon feltétlen, vak, szolgai engedelmisségre, mely a tanulót akarat nélküli eszközzé, remegő rabszolgává alacsonyítja s a tanítót kegyetlen zsarnokká teszi, hanem arra, mely az erkölcsi törvények keretén belől rejlik, s melynek a tanuló önkényt és örömmel aláveti magát. A hol a tanulók engedelmeskednek, ott a nevelési cél elérése biztosítva van. Ezen gyermeki engedelmisség nem gyökerezik valamely barbar igazságtörvényben, vagy édeskés, érzélgős enyelgésben, avagy abban, hogy a tanító hosszasán magyarázgatja az engedelmisség szükségességét és okait. A tapasztalás arról tanúsodik, hogy a valódi engedelmisséget sem veszszóval, sem szidással, sem hizelgéssel, sem ajándékokkal, sem okoskodással kicsikarni nem lehet. A valódi engedelmisség egyedüli forrása a tanító erkölcsi következetességében rejlik.“

Az erényre tehát, első sorban, engedelmisséggel lehet szoktatni. Minthogy pedig az erény nem egyéb mint a jóban, az erkölcsi törvényekkel megegyező dolgokban tanúsított szilárd jellem: világos, miszerint az engedelmisség a jellemképzésnek is egyik fontos eszköze, kiváltképp a jellem alakulása kezdetén, midőn az okoskodásokkal és erkölcsi prédikációkkal, dacára Locke meggyőződésének és rábeszélésének, majd mire sem mehetni, míg az

észélyességgel és szeretettel párosult szigor által biztosított engedelmesség mindig megtermi óhajtott gyümölcsét; mert a gyermek ezen engedelmesség úján szokja megtenni a jót, mit később meggyőződésből fog cselekedni.

2. A szoktatás. Általános érvényre jutott nézet, hogy minden nevelés szoktatásból áll, és a szoktatás alapja a gyakorlat. A gyakorlat pedig nem egyéb, mint ugyanazon cselekvések, cselekvési módok többszöri ismétlése, mely által az ember azon ügyesség és készség birtokába jut, hogy az igazat, szépet és jót anynyi odaadással követi, miszerint azok végre második természetévé válnak, s aztán nem is akar soha egyebet, mint az igazat, szépet és jót.

A jellemképzés elvitázhatlanul legfőbb oldalát képezvén a nevelésnek; a jellem pedig nem lévén más, mint bizonyos megszokott irányú gondolkozás- és cselekvésmód: nagyon természetes, hogy leghatalmasabban a cselekvés vagy gyakorlás által képezhetni. Épp azért az iskola az erkölcsi jellem alapját képező erények gyakorlatára, melynek: a tisztaság, rendszeretet, mértékletesség, engedelmeség, felebaráti szeretet, igazság és önbecsészet — elegendő alkalmat szolgáltatasson.

Hisz menyinyi ilyen kínálkozik az oktatás, a tancéltól történt kirándulások s a növendékeknek másnemű egymással való érintkezései, p. o. az iskolai játékok közben! De legyen gondja az iskolának arra is, hogy a gyermekek a csendes családi körben is leljenek alkalmat az erénygyakorlatokra és a nyújtott alkalmakat úgy az iskolában, mint a családi életben használják is föl; mert csak így lesz a jónak gyakorlatán alapuló szokás a gyermekben második természetévé, a nemes érzés-, gondolkozás- és cselekvésmód, szóval az erkölcsi jellem alapjává.

3. A példa. Nincs figyelmes ember, ki a példa hatalmát ne ismerné. Mindnyájan tudjuk, mert egy vagy más esetben éreznünk kellett, mily bámulatos erővel vonz és ragad magával. Tény az, hogy rendes körülmények között elhatározó befolyással bír a növendékre, a ki nemes vagy nemtelen érzelművé válik, a szerint, a mint nemes vagy nemtelen volt a példa, melynek utánzására természeti ösztöne s életkörülményei vezették.

Ezt tudva, az iskolának legszentebb kötelességeül kell tekintenie, ha nevelői feladatának meg akar felelni, oly példák, oly minták szemléltetéséről gondoskodni, melyek után növendékei bizvást indulhatnak, hogy nemes érzelműekké, erkölcsileg tiszta és szilárd jelleműekké váljanak.

Ily példákat a tényleges élet feddhetetlen egyénei vagy a történelem kitűnő alakjai közül választhatni, melynek p. o. egy Ábrahám, Sokrates, Cató, Jézus, Péter és Pál apostolok, Kolombus, Luther, Galilei, Washington, Hunyadi János, Corvinus Mátyás, Kazinczy, Kölcsey, Szechenyi, Wesselényi, Eötvös, Deák, Kossuth és anynyi más.

Az ily példák kétség kívül lelkesítő, gyújtó, ösztönző hatást fognak gyakorolni a serdülő ifjúságra; de a legmegragadóbb, leghatalmasabb példát az iskola lelke: a

tanító, a maga lénye és élete által nyújthatja. Ő kell, hogy legyen az a támasz, a melyhez és a melyen „úgy kapaszkodik a gyermeki kedély, mint repkény a tölgyfán.“ Ha a tanító pontos, rend-, igazság- és békeszerető, vidám és elégedett: a tanítványok is azok lesznek, szóval elsajátítják rendre mindazon erényeket, melyekkel a tanító ékeskedik. Ha ellenben ő maga barátságtalan, kötelességeit elhanyagoló és rendetlen, tanítványai is olyanokká válnak, s többé-kevésbé leledzeni fognak azon erkölcsi hibákban, melyek a tanítót hivatalára méltatlanná teszik.

A nevelőnek a növendék előtt minden tekintetben kifogástalannak kell lennie. Minden erkölcsi prédikáció vagy fegyelemzés kevés vagy éppen semmi maradandó hatást sem fog kölcsönözni, ha a gyermeki szemek, melyek e tekintetben élesebben látnak, mint közönségesen gondolnák, a tanítóban erkölcsi gyöngeségeket és hibákat fedeznek fel. Azért hát csak nemes, azaz erkölcsi tisztaságban és fényben tündöklő példákat az ifjú elé! Csak eképp fogja megoldani az iskola azon szép feladatát, melyet az erkölcsi jellem alakulására és fejlődésére a példa alkalmazása által kell teljesítenie.

4. A munka. A példa nagy hatalma a jellem alakulására tehát kétségbevonhatatlan, de fejlődésére nem kevesebb biztosítékot nyújt saját lelkünk teremtő és fenntartó ereje „Ha a jellem gyökerét alkotó akarattal, annak törzsét képező bölcseséggel bizonyos fokú gyakorlati hatályosságú erő kapcsolatban nincs, bizony határozatlanná s céltalanná válik az élet, — hasonló az álló tóhoz, nem lehet olyan, mint a hullámozó folyam, mely egész vidékek gépezetét mozgatja. Minden nagy jellem éltető lelke az akarati erélye, ez az önteremtő erő. A hol ez létezik, ott élet tenyész; hol hiányzik, oda gyengeség, gyámoltalanság és függés tolokodik.“ — írja igen szépen Smiles „Jellem“ című művében.

Ily akaraterélyhez jutni nagyban segít a munka; mert a sikeres munkálkodás nyomán támadt gyönyör, az önbizalom, bátorság, kitartás és függetlenség érzetét szüli az emberben, — s ki tagadja, hogy e vonások nagyon is hozzá tartoznak a jellem erkölcsi szilárdságához.

Nagy igazságot tartalmaz egy hazai tanfőúr emez állítása: „Munkához szokott, a munkálkodásban élvezetet találó ember már bírja azon hatalmas óvszert, mely őt az erkölcsi elfajulástól megóvjá.“

Különösen a kézimunka az, melynek kiváló jellemképző erőt tulajdonítunk. Halljuk miképp nyilatkozik erről Rousseau: „Valamenynyi keresetmód közül — úgy mond — a kézimunka az, mely bennünket legközelebb hoz a természethez; minden fogtalkozásnem közül a kézműves az, mely legkevésbé függ a véletlentől és az emberektől. A földmives ellenben rabja szántóföldének, melynek termése mások önkényének van kitéve. Az ellenség, az uralkodó, egy hatalmas szomszéd, egy per megfoszthatja fáradságainak gyümölcsétől; sőt szántófölde szolgáltathatja az eszközt, mely által ezerféleképp lehet őt bosszantani, holott

a kézműves mindenütt és minden percében öszszeszedheti sátorfáját, ha látja, hogy bántalmaztatik.*

Úgy hisszük, joggal mondhatjuk tehát, hogy az iskola használja fel a jellemképzésre a munkát is, ölelje karjaira különösen a kézimunka behozatalának eszméjét, hogy ez által is egy jelentékeny eszközt nyerjen az erkölcsi jellem fejlesztésére.

5. A helyes alapelvek. A jellem erkölcsi szilárd-ságát leginkább biztosítják a helyes és határozott alapelvek. A ki ezek híjával van, ingadozni fog cselekvéseiben; másképp és ismét másképp cselekszik minden újabb alkalommal és így a körülmények szélkakasa lesz.

Az alapelvek befolyásáról, képző erejéről a jellem lényegének fejtegetése rendén szólván, itt csak azon módokról emlékezünk meg röviden, melyek által az iskola növendékeit helyes alapelvekre emelkedésökben segíti, támogatja. Ezek egyike az oktatás. Az oktatás természetesen nem kezdődhetik azzal, hogy a növendékeknek kész alapelveket adjon. Hiszen alapelveink nem születnek velünk, nem előzik meg cselekvéseinket, hanem sokkal inkább a cselekvéseinkből elvont eredmény, és csak jövőre nézve lesznek újabb cselekvéseink alapjává. Ennélfogva a nevelőnek növendékét, lépést tartva az ő értelmi fejlődésével, folyvást világosabb és világosabb tudathoz kell vezérelnie a saját maga vagy mások cselekedeteinek erkölcsi becsét vagy becstelenségét illetőleg. Neki az alakulófélben levő alapelveket folyton megbeszélés tárgyává kell tennie, midőn alkalma nyílik majd óvólag, majd ösztönzőleg hatni növendékére, gyakran így szólván: „Ezt marandandó alapelvedd kell tinned.” Különösen a hit és erkölcs-tani oktatás bír nagy befolyással az erkölcsi jellem fejlesztésére. Különben egyáltalában minden oktatás előmozdítja a jellemképzést, ha az igazság utáni törekvést éleszti és a jónak szeretetét s a minden nagy és nemes iránt való csodálatot fölgerjeszteni képes.

Az oktatás után az alkalmazás kínálkozik eszközül az alapelvek megszilárdítására s ez által valódi jellem képezésére. Az oktatás megtette a magáét, ha előtünk az utat az igazság ismeretéhez felnyitotta. Hogy az ismeret az életben is érvényesüljön: ez az alkalmazás, a gyakorlat dolga. Azért gondoskodják a növelő alkalomról, melynél a növendék önalkotta alapelvei szerint határozza el magát, de másfelől terjeszse ki gondját arra is, hogy az ily elhatározást ellenőrizze és szükség esetén befolyással támogassa. A siker minden újabb esetével nagyobb lesz az alapelvek hatalma, mi által szilárd cselekvési mód keletkezik, — egyszóval meg lesz vetve az erkölcsi jellem alapja, mely a vallásos érzet után és mellett az embernek legfőbb kineve és érdeme a földön, „s megérdemli, hogy az öszszes emberi műveltség koronája legyen!”

* * *

Végehez érvén fölvetett tárgyam fejtegetésének, nincs egyéb hátra, mint kérni a t. közgyűlést, miszerint szíveskedjék az értekezésemben foglalt elveket, ha becses néze-

tével nem ellenkeznek, magáéinak nyilvánítani s ez által azoknak súlyt kölesönözni. Mondja ki tehát a t. közgyűlés, hogy:

1. A társadalom minden rétegében megdöbbenően mutatkozó erkölcsi elfajulás ellen leghatalmasabb és legbiztosabb óvszernek az erkölcsi jellemet tartja.

2. Az erkölcsi jellem alakulása- és irányulására nézve a szülői háze után a legnagyobb befolyást az iskolának tulajdonítja, melynélfogva a jellemfejlesztés tekintetében a tanítóra nézve a következő teendőket jelöli ki:

a) Sürgesse a tanító növendékeinél az engedelmességet.

b) Használja fel ez erénygyakorlatokban a szoktatást.

c) Saját élete által mutasson nemes példát az erkölcsös cselekedetekben.

d) Emelje a jellemfejlesztés eszközei közé a munkát, különös figyelmet a kézimunkára fordítván.

e) Törekedjék növendékei jellemét helyes és határozott alapelveken építeni fel.

Faluvegi Albert.

EGYLETI KÖZLEMÉNYEK.

A „kolozs megyei tanító-testület”-nek folyó évi november hó 2. 3. és 4-ik napjain tartott közgyűlése.

A kijelölt nap, november hó 2-a, mely lapunk közelebbi számában is jeleztetett, elérkezvén, örömmel gyülekeztünk az előértekezlet tartására kijelölt városi polgári iskola helyiségébe, hol a helybeli és vidéki pályatársak egymást szívélyesen üdvözölve s barátságos kézzorítással fogadva, az előértekezlet megtartatott.

Ez értekezleti gyűlést Benedek József, tanítótestületi alelnök, alkalomszerű, üdvöző beszéddel nyitotta meg, melyben a tanítói hivatal nehézségeit és fontosságát vázlatosan bár, de találóan ecsetelvén, buzdítólag és meggyőzőleg hatott mindnyájunkra, midőn arra hívott fel, hogy lankadatlan szorgalmunk és kitartó küzdelmünk jutalmát, első sorban, a benső öntudatban, kötelességünk hű teljesítésének nemes és boldogító érzetében keressük és találjuk föl.

Az előértekezleti gyűlés — a közgyűlés sorrendjének végleges megállapítása s néhány nevezetesebb ügy, mint p. o. a leendő tisztviselők kiszemelése és a lap ügyének megbeszélgetése után — végét érvén, mint a kiknek száma jó rendben van, nyugodtan távoztunk s vártunk a következő napra.

Az is elérkezvén, november hó 3-án reggel 8 órakor, az állami tanítóképezde egy tanítóval bíró hat korosztályos gyakorló iskolájának egy óráig tartó foglalkoztatását szemléltük meg, mely az első félórán az órarend szerint számtanból, a második félórán pedig tornászatból tartatott. Az első félórai foglalkoztatást Benedek Samu, a másodikat Rieger Imre tartotta. Az ezen foglalkoztatások meg szemlélésére kiküldött bizottság jelentését hátrább, a többi bizottságok jelentésével kapcsolatosan, kívánván megemlíteni, áttérek a lefolyása vázolására a közgyűlésnek, mely a városi tanácsház nagy termében tartatott.

Itt az igen szép számmal egybesereglett tanférfiak és tanügybarátokból álló közgyűlést, valamint az állami

tanítónő-képezde és a helybeli „Fröbel intézet“ gyermek-kertész nő képezdeje növendékeiből álló szép számú hallgatótársat, elsősorban is az állami tanítóképezde önképzőkörének dalárdája lepte meg, a „Hymnus“-nak meghatóan sikerült, összhangzatos elénklésével. Szép bizonyítványa volt ez is úgy a közkedvességben álló Boér Gergely képezdei zenetanár páratlan buzgalmanak és kiváló szakértelmének, valamint a fiatalság szép iránti érdeklődésének.

Ezután következett az elnöki megnyitó beszéd, melyet a tanítótestület osztatlan szeretetét és bizalmát méltán kiérdemelt, köztiszteletben álló elnöke — Paal Ferenc igazgató úr — tartott. Legelőbb is szívből üdvözlé a jelenlevőket, hogy megjelenésükkel is bebizonyíták a tantestület iránti érdeklődésüket; aztán így folytatá: „Összességünk, hogy számot adjunk a múlttól s számot vessünk a jövővel. Tantestületünk múlt évéből két dolgot kívánok tisztelt pályatársaim figyelmébe ajánlani. Az egyik az a veszteség, a mely egytetünket ez évben érte az ápril havában dühöngő tűzvész által, mely könyvtárunkat és irományaink egy részét elhamvasztotta. A másik az a részvét, a melylyel a választmány felhívása találkozott mindenfelé, midőn egyesekhez és testületekhez kérelmet intézett, hogy szíves adományaikkal segídkezzenek veszteségünket helyreépítenni.“

Ezután indokolja szóló, hogy miért tartotta szükségesnek ezeket a pályatársak figyelmébe előzetesen is ajánlani, noha a titkári jelentésben részletesen el lesznek mondva. Azért, t. i. hogy a választmány ez úttal beszámol egy évi sáfarkodásáról, a miről ha minden tekintetben nem adhat indokolt és okmányokkal támogatott számadást a tantestületi közgyűlés elejébe, kéri: ne tulajdonítsák ezt mulasztásnak, hanem azon szerencsétlenségnek, hogy az irományok egy része, a mely a könyvtár szekrényében volt elhelyezve, a lángok martaléka lett.

Azon részvétekből pedig, melylyel a választmány kérelme mindenfelé találkozott, bátorságot és biztatást merít a szóló a jövővel szemben; s midőn a nagylelkű adakozók közül a Franklin társulatot, a nmlgú közoktatási Minisztert stb. adományaik rövid összegezésével felemlítette: a közgyűlés minden egyes tagjának hálás emlékezetébe ajánlá e jótéteményeket.

Majd a tantestület jövőjére tekint. Szükségesnek tartja, hogy a néptanítók egyleteket alkossanak s azokat fenntartsák. „Szerény- és igénytelennek látszik az a kör — mondá erről szólva — a melyben számunkra a munka ki van mutatva. Mi nemzeti mivelődésünk nagy épületének nem az emeletén, avagy meszsze vidékre ellátzó fedélzetén dolgozunk, hanem csak földszinti részén, vagy még alantabb, az épület alapjának lerakásában fáradozunk. De kérdem, kedves pályatársaim: vajjon kevésbbé szükséges és hasznos munkát végezzünk-e azért?“

Ezután az iskolák nagy fontosságát s azokban a tanító hivatását kiemelve, így szól: „Ha a múltban mindenik nemzet meghozta volna iskoláinak azt az áldozatot, a melyre azoknak szükségük volt, hogy magasabb feladatoknak megfelelhessenek, most nem kellene fél Európának remegésben lennie azért, hogy egy fánatizált vad csorda eltaposással fenyegeti a civilizáció és kultúra fejlődő virágait. Mivel nemzet nem szegődik az önkénykedő hatalomnak eszközüvé. A nemzeti mivelődés bölcsői pedig: az iskolák. Ne kicsinyeljék tehát feladatunkat, kedves pályatársaim, azért, hogy csak az elemi iskolák vezetése bízott reánk.“ Ezután az egyletekbe való belépést, az erők egyesítésének szükségességét hangsúlyozza, s esodálkozását fejezi ki azért, hogy találkoztak hazánkban tanítók, a kik a tanítóegyleti gyűléseket haszontalanoknak s az egyletek működéseit hiábavaló idővesztegetésnek nevezték. Ha

valamelyik egylet rosszul fogta fel teendőjét, erején felüli munkához fogott, vagy nem helyes úton indult: az-e a baj orvossága, hogy oszlassuk fel az egész társulatot? Szóló az egyleteket — az erők tömörítéséért, az együtt működő tagok ellenőrzéséért s megvédéséért, a közfigyelem és részvét felébresztéséért és megnyeréséért — igen szükségesnek tartja s azokat a jelenvoltak örökös pártfogásába ajánlja. „De ha szükségesek is vagyunk, túl ne becsüljük hatáskörünket, így intett tovább bölcs önmérséklésre. Gondoljuk meg, hogy alap nélkül nincs ugyan épület, de azért az alap még nem maga az épület.“ — „Nem tartok azokkal, a kik a néptanítótól azt kívánják, hogy ezermester legyen. Napjainkban, ha valakinek van valami népbol-dogító gondolatja, csak úgy tud tőle nyugott lélekkel megszabadulni, ha beviszi a népiskolába s ha annak egész gondját rárakja a néptanító vállára. Nem lehet az, tisztelt pályatársaim, hogy ez az egy ember — a tanító — váltsa meg a köznépet minden nyomorából, tudatlanságából és minden bűneiből. A ki ezt kívánja tőle, lehetetlen dolgot kíván. — Az iskolán kívül még igen sok tényező működik közre a népnevelés nagy munkájában.“

Végezetre, a közgyűlés tagjait egymás iránti kiméletre és személyeskedés nélkül folytatandó tanácskozásra kérven fel, a gyűlést megnyitottnak nyilvánítja.

Az elnök ezen megnyitó beszédét nagy tetszéssel és többszörös éljenzéssel fogadta a közgyűlés.

E megnyitó után, a megállított sorrend szerint, Rieger Imre, helyettes titkár, olvasta fel a központi választmánynak a testület múlt évi működéséről szóló jelentését.

Ezen, valóban gondnal összeállított jelentés, mely a központi választmány múlt évi működésén kívül a főbb mozzanatokat az egyes körök életéből is lehető hiven vizs-zatáskröze, nagy érdeklődéssel hallgattatott végig, s a tevékeny titkárnak, a ki e terhes teendő mellett ideiglenesen még a könyvtárnoki és expeditori tisztet is anynyi buzgalommal vitte, a tantestület érdekében tanúsított szíves fáradozásaiért, megéljenzés mellett, jegyzőkönyvi közönetet szavaztatott.

A felolvasott jelentés alapján legelőbb is a tantestület címének a megváltoztatása tüzett ki tanácskozásra, a mi az előterjesztésben elnök által kellőleg indokoltván, minden ellenmondás nélkül elfogadtatott s a „Doboka“ kihagyásával az egylet címe: „Kolozs megyei tanító-testület“-re változtatott. A tankerületek újabb rendezése által szükségessé vált eme címváltoztatásról, jóváhagyó tudomásul vétel végett, a közökt. miniszter úr ő nagymélt. is értesítetni fog.

Ezután következett Váradi Károly szerkesztőnek az egylet lapjára vonatkozó jelentése. Miután ebből kitűnt, hogy egyletünk e jóakarató törekvésében más hasocélú egyletektől és társulatoktól, valamint egyesektől is aránylag eléggé támogatott; s különösen miután hálás elismeréssel jelentette be a szerkesztő a helybeli „Fröbel intézet“ előljáróságának azt az áldozatkészségét, hogy az elnöke által a múlt évben felajánlott száz forintból ötven forintot a lap fentartása céljából testületünk elnökének már kezébe is juttatott: a közgyűlés elhatározta, hogy a lapot azon esetben, ha arra e folyó év végéig elég előfizető jelentkezik, a jövő évben is kiadja. Egyszersmind aláírási iverk bocsájtattak ki a gyűlés színhelyén a célra, hogy a közgyűlés, az előfizetőket illetőleg, magát legalább itt — a közelebről érdekeltek körében — előlegesen is tájékozhassa s így a lap kiadását mielőbb biztosíthassa. Mivel pedig a kibocsájtott iverken már a közgyűlés folyamán is aránylag elég szép számmal jelentkeztek, előfizetőknék; sőt többen tettek határozott ígéretet arra, hogy nemcsak maguk fizetnek elő, de ismerőseik körében is terjesztik a

lapot: örömmel jelenthetem, hogy már is csaknem biztos reményünk van e vállalatunk további fennmaradásához.

Az előbbi tárggyal kapcsolatban hálás köszönetet szavazott a közgyűlés a „Fröbel intézet“ tisztelt elnökének és előljáróságának azon jóakarató támogatásáért, melyet tantestületünk irányában eddig tanúsított és most is tanúsít, azáltal, hogy egyesületünk könyv- és irattárának elhelyezésére, valamint a közp. választmány és bizottságai üléseinek tartására, intézetében volt szíves alkalmas helyiséget engedni át.

Ugyanesek a lap ügyében még egy más kedves kötelességet is teljesített a közgyűlés, midőn Váradai Károly szerkesztőnek, s általában az ő munkatársainak, de köztük különösen a buzgó főmunkatársnak — Kiss Sándor úrnak — a lap szellemi kiállításáért, elismerést és köszönetet szavazott, s azt jegyzőkönyvébe is igtatta.

Még csak egy érdekes jelenetre hívom fel tisztelt olvasóim figyelmét, mely első napi közgyűlésünknek egyik fénypontját képezte s a mely mindnyájunkat élvezetes tanulsággal jutalmazott. Értem Finály Henrik, egyetemi tanár úrnak azt a felolvasását, a melynek első része e lap elején olvasható. Erről azoknak, a kik elolvassák, mondanom sem kell, hogy mily nagy érdeklődéssel hallgatta végig e jeles értekezést a közgyűlés. Elmondok hát róla a a helyett egyebet; el azt, a mit még a hallói közül is csak kevesen tudtak — azt, hogy hogyan jutottunk a halálához annak, a mi még a programban sem volt bevé-

ve. Hát e bizony ügy történt, hogy a mikor a választmány egy kiküldötte felkérte az igen tisztelt tanár urat, hogy közgyűlésünk tartama alatt mutassa be egybeseregülő tagtársainknak a felügyelése alatt álló, muzeumi érem- és régiségtárt: ő nemcsak erre vállalkozott teljes készséggel, hanem még azzal a szíves előzékenységgel is meglepett, hogy megígérte, hogy a mi bővebb felvilágosításunkra szívesen tart egy felolvasást is. Meg is tartotta; és pedig úgy, hogy a mikor elvégezte, és a mint a rá felhangzott eljenzések után kissé lecsilapult a gyűlés, felállott tiszt. Szász Domokos úr, és kijelenté, hogy ő — tekintve ez értekezés közérdekeségét és fontosságát — kész 500 példány különlenyomatot vétetni róla, saját költségén. a „Család és Iskola“-ból a végre, hogy azt egyesületünk ingyen kiosztás útján is minél szélesebb körben terjeszthesse, a hazai tanítók között.

Természetes, hogy erre újra fölharsantak a mi köszönést tolmácsoló eljenzéseink, a melyek eldörgése után már nem is mertünk semmi komolyabb vitára alkalmat adó tárgyat elvinni. Végeztük tehát az első napi ülésünket azzal, hogy miután az egyesület anyagi ügyeinek felülvizsgálására és a nyilvános tanítások megszélesítésére kiküldtük a bizottságokat. — feledve még a nagy ebédes régi virtust is — délután egy óraker szép csendesen szétoszlottunk.

(K. B.)

(Folytatása következik.)

T Á R C S A

GABRIELLA.

Beszély.

(Folytatás)

III.

A fehér házban.

Más nap reggel Gabriella Zsuzsánna szobájában ébredt föl. A fiatal lány már fölkelve és felöltözve leste kis társnője fölbredtét, hogy az első benyomásokat lehető kedvesekké tegye ránézve. Mihelyt észrevév, hogy fölbredt, ágyához közelített és két keze közzé fogva fejét egész anyai szeretettel ölelte meg.

— Papa, papa! Hol van papá? Kialta Gábiella a nélkül, hogy észrevenni látszanék e gyöngéd bánásmódot.

— Tudod jól, gyermekem, hogy atyád elúzott és nem felelhet kiáltásodra, válaszolt a fiatal lány egy kissé meghatottan.

— De én papát és Sára kisaszszonyt látni akarom, mondá a megszeliidíthetetlen lányka, és ön nem gátolhat meg abban, hogy el ne menjek utánuk.

— Csalódot; éppen én foglak meggátolni, — felelt Zsuzsánna oly szilárdsággal, mely először nyilatkozott nála. — Neked itt kell maradnod, mert atyád az én gondjaimra bízott és én nem élek vissza bizalmával.

— És ha én nem akarok itt maradni?

— Még is itt maradsz, gyermekem, mert ez atyád akarja és az enyém is.

— Oh, meglátjuk! Mondja meg szobalányomnak, hogy jöjjön, öltöztessen fel.

— Szobalányodat az én kérésemre atyád elbocsátá; de én kész vagyok neked szolgálni addig, míg képes léssz egyedül felöltözni. Most is, ha tetszik, örömet segíték.

Gabriella hirtelen hátat fordított Zsuzsánnának és egy szót se válaszolt. De akarja ellen a fiatal lány szilárdsága benne a tisztelet egy nemét költé föl iránta, melyet azonban a világ minden kincséért el nem árult volna.

Azonban, a mint az idő telt s az éhség is érezhetőbb lett, el kelle magát határozni arra, hogy Zsuzsánnát hívja és elfogadja szolgálatait; hanem most már Zsuzsánna váratott magára. El volt foglalva atyja reggelijével és így érezte az elkényeztetett gyermekkel, hogy az öreg nem lesz soha feláldozva az ő szeszélyeinek.

A kastély népes cselédségéből, mely rendelkezésük alatt állott, Robin úr és leánya csak egy szolgát voltak hajlandók elfogadni, egy jó erős leányt, kinek segítnie kelle Zsuzsánnát háztartási dolgaiban, hogy neki maradjon ideje arra, hogy magát csaknem kizárólag a rábizott gyermeknek szentelhesse.

A kocsinak, a ki a kastélyban maradt, szintén el kelle jöni időnként, hogy a fehér ház lakói parancsait teljesítse; mert ezek — főleg falún — szükséges, üdítő élvezetnek tekinték, hogy időnként hosszabb sétakocsizásokat tegyenek.

Robin úr különben is még az elbúcsúzáskor elvállalta a Gamon úr vagyoni érdekei felügyelését, s így már

ez is szükségessé tette, hogy gyakran jelenjék meg a kastélyban.

Az a kis jelenet, melynek imént tanúi valánk a Gabriella felébredésekor, fogalmat ad nekünk arról, hogy azok az első napok, a melyeket ő a fehér házban töltött, mennyi keserű csalódással és új védői irányában mennyi kellemetlen boszankodással voltak megkeserítve. Az elkényeztetett gyermeknek csak egy gondolat foglalta el lelkét, csak egy szó lebegett el ajkán: „Gazdag vagyok; tehát akaratomnak teljesülnie kell.”

És minthogy akarata az volt, hogy először semmit se tegyen, és hogy minél kiállhatatlanabbá tegye magát másokra, ennek következménye az lett, hogy mindenkinek szenvednie kelle környezetében. Szerencsére Zsuzsánna éppen olyan türelmes volt, mint a milyen jó. Minden új vihar kitörésekor ott hagyta őt szó nélkül, a míg kifűtta magát; azután pedig szívére, észére hivatkozva, rendre döntögette le a büszkeség ama várait, melyekre a lányka állítólagos fensőbbiségét építette.

Semmi sem nehezebb, mint kiírni egy előítéletet, főképpen ha ez hajlamainkkal is talál, és ha bennünket környezetünk gondolatai- és foglalkozásainak központjává tesz.

Gondolhatni tehát, hogy napok, hónapok folytak le a nélkül, hogy nagy változást idéztek volna elő a kis fégyelmezetlen lányka jellemében. Az erőszaknak engedett; de a rábeszélés ritkán fért a fejébe. Azonban igen értelmes volt és mohó tudvágygyal volt megáldva. Ez volt a foganttyú, melyet megragadt Zsuzsánna, hogy rá vegye növendékét az olvasni tanulásra, a mit ő eddig komolyan soha sem akart megkísérteni, bár már ideje volt.

Egy napon pompás képeket adtak a kezébe. Alig vette át s már is mohó kíváncsisággal kérdezte a legendát, melyet a képek ábrázoltak. Zsuzsánna határozottan megtagadta e magyarázatot. Gabriella szomorúan forgatá előre s hátra a képeket. Nem értett semmit az egészből; hiában állott ott a magyarázó szöveg. De nem sokára egy más alkalom még biztosabban meggyőzte őt arról, hogy tanulás nélkül semmi élvezete sem lesz. Néhány nappal a képek nézegetése után, hosszú levelet hoztak hozzá atyjától. Ez új csalódásra adott okot, midőn új kérelemmel fordult Zsuzsánnához.

„Atyád jól van és mindig szeret téged, gyermekem, mondá a fiatal lány, miután megismerkedett a levél tartalmával, de csak ennyit mondhatok és csak ennyit szabad megmondanom neked. A részleteket akkor olvashatod, mikor olvasni tudsz és magad léssz képes azokat megérteni.” Gabriellában forrt az epe, s tombolt haragjában; de engednie kellett Zsuzsánna hajthatatlan határozottságának.

Végre eljött a nap, mikor akart és tudott maga írni atyjának. Fénylő hajnal pirkadása volt ez rá nézve értelme láthatárán. Kezdte becsülni a munkát és belátni annak a hasznát; s ezzel együtt új nemét érezte lelkében a megelégteltségnek és boldogságnak.

Hanem azért még nem volt minden rendén, és Zsuzsánna őt ezután is folytonosan szemmel tartá, s hogy jobban kiismerhesse, minden nap elvitte az iskolába, melyet egyszerűségében is: fenséges odaadással vezetett. Csak ezen szegény gyermekek közt, kik egy nemével a tiszteletteljes félelemnek tekintének reá, mutatá ki aztán igazában Gabriella balga göggel eltelt jellemének egész útálatosságát.

Elragadtatással beszélt mindarról, a mije van. Bámultatta magát, hogy a szegény kis lányok, kik hallgatják, csak úgy tátották szemüket, szájukat beszédeire és irigykedni kezdtek, midőn boszankodva látták rongyos ruhájokat és száraz kenyeröket.

Zsuzsánna, kinek figyelmét nem kerülte ki e magaviselet egy vonása sem és a kinek éppen úgy szíven fekdűt többi tanítványának java mint a Gabrielláé, engedte hogy fecsegenek a gyermekek egymással, hogy így az elbizakodott Gabriella ros hajlama annál hamarabb napfényre törhessen. Bizonyos volt benne, hogy azt a maga idejében megfékezheti és ily módon mindnyájok számára jó tanúságot vonhat, ki belőle.

(Folytatása a jövő számban.)

VEGYESEK.

Még egyszer és utoljára tisztelettel felszólítjuk mind azokat, a kik e lap díjával hátrálékban vannak, szíveskedjenek e kötelezettségüknek haladéktalanul eleget tenni.

— Kis és Nagy-Küküllőmegyék tankerületébe, mint örömmel értesülénk, Kozma Ferenc úr, a székely-kereszturi, áll. tanító képezde igazgatója, fog tanfelügyelőnek kinevezetni. Előre is gratulálunk e szerencsés választásnak, a mely az erdélyrészi tanfelügyelők számát egy tevékeny és szakképzett erővel fogja gyarapítani.

— Vettük a kolozsvári ev. ref. főtanodának az 1875/6-ki tanévről nem régiben kiadott „Értesítő”-jét, melyet Parádi Kálmán tanvezető tanár úr állított egybe. Szándékunk levén az érdekes füzetet, ha tért nyerhetünk rá, tüzetesebben ismertetni, most csak annyit jegyzünk meg róla, hogy e nagy gonddal és helyes tapintattal szerkesztett értesítő kellő részletességgel s így a lehető hiven ismerteti e derék főtanodánk múlt évi állapotát és működését.

— Az Aigner Lajos kiadásában megjelenő „Magyar könyvesház” IV. folyamából legközelebből a következő érdekes füzetek jelentek meg: 1. sz. Enyid, király-idyll, Tennysontól; angolból fordította Csukási J. 2. és 3. sz. A két Kisfaludy; irta Szana T. 4. sz. Az óra, egy aggasztán elbeszélése, Turgenjevvtől; ford. Csukási Józsefné, és 5. sz. A szív örvényei, két költői beszély; irta Várady Antal. — E derék vállalatot újabban is melegen ajánljuk t. pályatársaink és különösen az olvasni szerető családok figyelmébe, azzal az emlékeztetéssel, hogy egy teljes évfolyam (10 füzet) ára mindössze is csak 2 ft.

— Tér hiánya miatt több beküldött műről csak a következő számokban referálhatunk.

Felelős szerkesztő: VÁRADI KÁROLY.